

บทที่ 4

การค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 4 ของโลก (รองจากรัสเซีย แคนาดา และสหรัฐอเมริกา) มีพื้นที่ประมาณ 9,596,960 ตารางกิโลเมตร ดังนั้นจึงมีทรัพยากรจำนวนมาก โดยทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ เหมืองแร่ ป่าไม้ เหล็ก และสินค้าเกษตร ด้านประชากรของประเทศจีนมีประมาณ 1,300 ล้านคน ทำให้มีความหนาแน่นของประชากรประมาณ 135 คนต่อตารางกิโลเมตร รายได้หลักของประเทศโดยส่วนใหญ่มาจากการส่งออกสินค้า การท่องเที่ยว และภาคบริการ

จีนได้นำนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจและเปิดประเทศมาใช้ตั้งแต่ปี 2522 ส่งผลให้เศรษฐกิจจีนเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะเวลาภายในสองทศวรรษ และจากสถิติในปี 2547 เศรษฐกิจจีนได้ขยายตัวจนมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 6 ของโลก และมีเงินทุนสำรองเงินตราต่างประเทศเป็นอันดับ 2 ของโลก ปัจจัยหลักอันสำคัญที่ทำให้จีนเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องได้ คือ พลังทางเศรษฐกิจของตลาดภายในขนาดใหญ่ของจีนที่มีประชากรมากเป็นอันดับ 1 ของโลก และเศรษฐกิจของจีนมีการพึ่งพาปัจจัยภายในประเทศเป็นอัตราส่วนสูงถึงร้อยละ 70 ของ GDP (กรมเจรจาทางการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2547)

ในปี 2547 นี้ประเทศจีนมีมูลค่าการค้ารวม 1,154,458 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยแยกเป็นมูลค่าการนำเข้า 560,811 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และมูลค่าการส่งออก 593,647 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทำให้ประเทศจีนเกินดุลการค้าถึง 32,836 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ประเทศคู่ค้าที่เป็นแหล่งนำเข้าสำคัญของประเทศจีน 5 อันดับแรก ได้แก่ ญี่ปุ่น ไต้หวัน เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ส่วนประเทศไทยนั้นอยู่อันดับ 9 มีสัดส่วนร้อยละ 2.06 สินค้าที่จีนนำเข้าจากโลกที่สำคัญ 5 อันดับแรกได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรกลแร่และเชื้อเพลิง เครื่องมือวิทยาศาสตร์การแพทย์ ถ้วยรูปและภาพยนตร์ พลาสติกและผลิตภัณฑ์

4.1 โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

จีนเป็นประเทศที่กว้างใหญ่มากมีพื้นที่ประมาณ 9,596,960 ตารางกิโลเมตร แต่กลับมีพื้นที่เพาะปลูกเพียงร้อยละ 10 ซึ่งนับว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ป่าไม่มีร้อยละ 13 ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์มีร้อยละ 33.2 (กองเอเชียตะวันออก, สิงหาคม 2547)

การทำงานของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2546 แบ่งออกเป็น ภาคเกษตร (ร้อยละ 48) 356.46 ล้านคน ภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ 22) 160.77 ล้านคน พาณิชยกรรมและบริการอื่นๆ (ร้อยละ 30) 218.09 ล้านคน รวมมีการจ้างงาน 744.32 ล้านคน อัตราการว่างงานของจีนอยู่ที่ร้อยละ 4.3 (National Bureau of Statistics : NBS) โดยที่ค่าจ้างขั้นต่ำ จะถูกกำหนดโดยรัฐบาลระดับมณฑล-เขตปกครองตนเอง-มหานคร (สารานุกรมเศรษฐกิจจีน, 2548)

โครงสร้างเศรษฐกิจจีนปี พ.ศ. 2547 ประกอบด้วย ภาคอุตสาหกรรม 54% ของ GDP ภาคบริการ 28% ภาคเกษตรกรรม 14% และภาคการก่อสร้างคิดเป็น 4% ของ GDP เศรษฐกิจจีนยังขยายตัวอย่างต่อเนื่องภายใต้ นโยบายการปฏิรูปและการเปิดประเทศที่ดำเนินมาตั้งแต่ปี 2521 รัฐบาลจีนมีเป้าหมายที่จะเน้นผลผลิตทางการเกษตรให้พอเพียงสำหรับการบริโภคภายในประเทศ โดยการเน้นการพัฒนาด้านเทคโนโลยีระดับสูง เพื่อยกระดับการผลิตและการกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมกัน

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาจีนมีอัตราการเพิ่มของ GDP เฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 9 ซึ่งถือว่าสูงมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ โดยปัจจัยที่ทำให้การเพิ่มของ GDP ของประเทศจีน ได้แก่ (1) กำลังแรงงานที่มหาศาลและราคาถูก (2) การศึกษาเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น (3) อัตราการออมค่อนข้างสูงคิดเป็นร้อยละ 42.3 ของ GDP ในปี พ.ศ. 2546 (4) การลงทุนจากต่างประเทศมีบทบาทสำคัญทำให้การส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

การค้าต่างประเทศของจีนมีองค์ประกอบทั้งสินค้าส่งออกและนำเข้าจำแนกเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่ สินค้าขั้นปฐม (Primary product) และสินค้าอุตสาหกรรม การค้าระหว่างประเทศของจีนในปี 2547 มีมูลค่ารวม 1,154,791 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 35.7 จากมูลค่าการค้ารวมในปี 2546 จีนนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมูลค่า 561,423 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 36.0 และส่งออกสินค้ามูลค่า 593,368 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 35.4 ตลาดส่งออกสินค้าที่สำคัญของจีน คือ สหรัฐฯ ฮองกง ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ เยอรมัน ส่วนตลาดนำเข้าสินค้าที่สำคัญของจีน คือ ญี่ปุ่น ไต้หวัน เกาหลีใต้ สหรัฐฯ เยอรมัน สินค้าออกที่สำคัญของจีน คือ ชิ้นส่วนและวัสดุอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เสื้อผ้า รองเท้า เครื่องกระเป่าเดินทาง เฟอร์นิเจอร์และส่วนประกอบ ส่วนสินค้านำเข้าที่สำคัญของจีน คือ แผงวงจรไฟฟ้า น้ำมันปิโตรเลียมดิบและน้ำมันดิบ ชิ้นส่วนและวัสดุอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สินแร่ เครื่องจักรฯ (กรมเจรจาทางการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2548)

จีนเป็นประเทศที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ แบ่งออกเป็นหลายมณฑล แต่ละมณฑลมีขนาดใหญ่ และมีประชากรเป็นจำนวนมาก มีความแตกต่างของระดับรายได้ รสนิยม รูปแบบการใช้จ่ายใช้สอย เป็นต้น ตลาดจีนในแต่ละภูมิภาคจึงมีลักษณะแตกต่างหลากหลาย (Fragmented markets) นอกจากนี้ รัฐบาลท้องถิ่นของแต่ละมณฑลมีอำนาจทางการบริหารค่อนข้างมาก จึงมีความจำเป็นจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมและลักษณะสำคัญทางเศรษฐกิจของจีนในระดับมณฑล และควรพิจารณาแต่ละมณฑลเป้าหมายของจีน เสมือนเป็นหนึ่งในประเทศที่เราจะต้องไปเจาะลึก เพื่อแสวงหาตลาดและช่องทางทางการค้า

สำหรับในแง่ของรายได้เฉลี่ยต่อหัวของคนจีน นับจากเมืองที่มีรายได้ต่อหัวสูงสุดไล่เรียงลงมาตามลำดับ ดังนี้ อันดับ 1 คือ มหานครเซี่ยงไฮ้ อันดับ 2 คือ มหานครปักกิ่ง เมืองหลวงของจีน และอันดับ 3 คือ มหานครเทียนจิน ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากปักกิ่งและมีท่าเรือทันสมัย มหานครทั้งสามอันดับแรกนี้มีฐานะเทียบเท่ามณฑล คือมีรัฐบาลเฉพาะที่ขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลาง จึงมีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินนโยบายของตน ส่วนอันดับ 4 คือ มณฑลเจ้อเจียง ซึ่งมีนักธุรกิจเอกชนที่เป็นที่กล่าวขวัญกันว่าเป็น "นักค้าขาย" ที่เก่งมาก ประชากรของทั้ง 4 มหานคร/มณฑลนี้ ล้วนแล้วแต่รายได้เฉลี่ยต่อหัว (per capita income) สูงกว่ารายได้เฉลี่ยของคนไทยทั้งประเทศ เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างของประเทศจีนมากขึ้นจึงสามารถแบ่งมณฑลและเขตเศรษฐกิจที่สำคัญได้ดังนี้

2.1 เขตกรุงปักกิ่ง (Beijing) และ นครเทียนจิน (Tianjin) ครอบคลุมประชากร ประมาณ 25 ล้านคน มีผลผลิตมวลรวมประชาชาติ คิดเป็นอัตราส่วน ร้อยละ 4.5 ของผลผลิตมวลรวมรวมทั้งประเทศ

2.2 เขตลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง (Yangtze River Delta) ครอบคลุมพื้นที่นครเซี่ยงไฮ้ (Shanghai) มณฑลเจียงซู (Jiangsu) และมณฑลเจ้อเจียง (Zhejiang) มีประชากรประมาณ 137 ล้านคน และมีผลผลิตมวลรวมประชาชาติ คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 20.7 ของผลผลิตมวลรวมรวมทั้งประเทศ

2.3 เขตลุ่มแม่น้ำเพิร์ล (Pearl River Delta) ครอบคลุมพื้นที่มณฑลกวางตุ้ง (Guangdong) มีประชากรประมาณ 80 ล้านคน และมีผลผลิตมวลรวมประชาชาติ คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 10.0 ของผลผลิตมวลรวมรวมทั้งประเทศ

2.4 เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน ครอบคลุมพื้นที่มณฑลเฮยหลงเจียง (Heilongjiang) มณฑลจี๋หลิน (Jilin) และมณฑลเหลียวหนิง (Liaoning) มีประชากรประมาณ 105 ล้านคน และมีผลผลิตมวลรวมประชาชาติ คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 9.5 ของผลผลิตมวลรวมรวมทั้งประเทศ

2.5 เขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ของจีน ครอบคลุมพื้นที่ มณฑลฝูเจี้ยน (Fujian) และ (Hainan) มีประชากรประมาณ 42 ล้านคน และมีผลผลิตมวลรวมประชาชาติ คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 4.3 ของผลผลิตมวลรวมทั่วทั้งประเทศ

2.6 เขตภาคกลางของจีน ครอบคลุมพื้นที่ มณฑลเสฉวน (Sichuan) และนครฉงชิ่ง (Chongqing) มีประชากรประมาณ 116 ล้านคน และมีผลผลิตมวลรวมประชาชาติ คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 5.6 ของผลผลิตมวลรวมทั่วทั้งประเทศ

2.7 เขตภาคใต้ของจีน ครอบคลุมพื้นที่มณฑลยูนนาน (Yunnan) และเขตปกครองตนเองกวางสี (Guangxi) มีประชากรประมาณ 90 ล้านคน และมีผลผลิตมวลรวมประชาชาติคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 3.8 ของผลผลิตมวลรวมทั่วทั้งประเทศ

รูป 4.1 แผนที่ประเทศจีน

ที่มา : กงสุล (ฝ่ายการพาณิชย์) ณ นครคุนหมิง

4.1.1 ยุทธศาสตร์ทางโครงสร้างเศรษฐกิจของจีน

ปัจจุบันจีนใช้แผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ ฉบับที่ 10 (ปี 2544-2548) มีนโยบายส่งเสริม 4 อุตสาหกรรมหลักคือ

1) อุตสาหกรรมยาสูบ มุ่งเพิ่มคุณภาพของใบยาอบแห้ง เน้น โครงการผลิตบุหรี่ยี่ห้อเสียงและบุหรี่ยี่ห้อใบยาผสมเพื่อรักษาตลาดในประเทศ พัฒนาตลาด ต่างประเทศ สร้างอุตสาหกรรมยาสูบครบวงจรภายในประเทศ

2) อุตสาหกรรมชีวภาพ พัฒนาการเพาะปลูกพิเศษ การเพาะเลี้ยงพิเศษ เช่น การเพาะกล้าดอกไม้โดยใช้วิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ การแปรรูปในการปลูกดอกไม้ สมุนไพร และยาอุตสาหกรรม ป่าไม้ อุตสาหกรรมเครื่องเทศอุตสาหกรรมฟอกหนัง และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีชีวภาพ เป็นต้น

3) อุตสาหกรรมเหมืองแร่ พัฒนาฐานการผลิตด้านเหมืองแร่ 6 ประเภท ได้แก่ อุตสาหกรรมฟอสฟอรัส โลหะไร้สนิม เหล็กกล้า ถ่านหิน ตะกั่วสังกะสี และทองแดง

4) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป้าหมายหลัก คือ ใช้นครคุนหมิงเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว และมีการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเมืองร้อนที่สิบสองปันนา รวมทั้ง การพัฒนาจเรตท่องเที่ยวชายแดนภาคตะวันตก เป็นต้น

นโยบายหลักที่ใช้กับ 4 อุตสาหกรรมหลัก คือรัฐอำนวยความสะดวกด้านการอนุมัติโครงการต่างๆ ในการดำเนินงานกิจกรรมที่พัฒนาใหม่ หรือการบริหารด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานนั้น โอนสิทธิการจัดการให้นักลงทุนต่างประเทศ ได้และนักลงทุนได้สิทธิประโยชน์ด้านความเป็นอยู่ และการสัญจรเหมือนพลเมืองภายในมณฑล รวมทั้ง โครงการขยายเหมืองปุ๋ยฟอสเฟตผสมที่ได้รับอนุมัติใหม่รัฐเก็บภาษีก่อนแล้วคืนให้ภายหลัง ในช่วงระยะคืนหนี้เงินกู้

อย่างไรก็ตามที่เศรษฐกิจของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความเจริญและพัฒนาอย่างต่อเนื่องมานาน เนื่องจากการปรับยุทธศาสตร์โครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่ขาดระยะตามการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เศรษฐกิจทั้งภายในและต่างประเทศโดยเฉพาะดำเนินนโยบายการสร้างอุปสงค์ภายในประเทศ นโยบายการคลัง และนโยบายพันธบัตรที่มีเสถียรภาพด้วยการจำหน่ายพันธบัตรระยะยาวเพื่อเร่งการสร้างโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการคัดแปลงทางเทคนิคของวิสาหกิจผลักดันการใช้ไฮเทคและเทคโนโลยีใหม่ เน้นแบบอุตสาหกรรม การดำเนินดังกล่าวทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและแข็งแกร่ง

ในการปรับยุทธศาสตร์โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจีน ได้ยื่นหยัดในเข็มมุ่งที่เสริมสร้างอุตสาหกรรมที่ 1 (เกษตรกรรม) ยกระดับและดัดแปลงอุตสาหกรรมที่ 2 (อุตสาหกรรมการผลิต)

และพยายามพัฒนาอุตสาหกรรมที่ 3 (ธุรกิจบริการ) จึงทำให้อุตสาหกรรมทั้ง 3 แขนง มีความกลมกลืนมากขึ้น และสามารถพัฒนาไปตามทิศทางที่เหมาะสม จากสถิติสัดส่วนระหว่างอุตสาหกรรมที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 เมื่อปี พ.ศ. 2533 มีสัดส่วนร้อยละ 27.1 : 41.6 : 31.3 ตามลำดับ ต่อมาได้มีการปรับสัดส่วนเป็น 15.2 : 51.1 : 33.6 ในปี พ.ศ. 2546 (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นคร เชียงไฮ้, 2546)

โครงสร้างอุตสาหกรรมที่ 1 (เกษตรกรรม) ได้ปรับให้ดีขึ้น พร้อมกันนี้โครงสร้างอุตสาหกรรมที่ 3 (ธุรกิจบริการ) มีการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ดี กล่าวคือ

1. กิจการบริการที่สืบทอดมาได้แก่ กิจการขายส่ง ขายปลีก และร้านอาหารมีอัตราส่วนเป็นร้อยละ 28.9 ของอุตสาหกรรมที่ 3 ทั้งหมด เมื่อปี พ.ศ. 2533 ได้ลดลงเป็นร้อยละ 24.4 ของปี พ.ศ. 2546
2. กิจการบริการสมัยใหม่ได้แก่ กิจการภาพยนตร์ โทรทัศน์ การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ การบริการทางเทคนิคทั่วไป การโทรคมนาคมมีสัดส่วนดีขึ้น
3. กิจการการท่องเที่ยวขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในช่วงปี พ.ศ. 2541-2544 รายได้จาก การท่องเที่ยวภายในประเทศได้เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 16.5 ต่อปี และรายได้จากการท่องเที่ยวจากต่างประเทศได้เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 11.8 ต่อปี
4. กิจการที่ปรึกษา Logistic , Chain Store และบริการประจำเขตหมู่บ้าน ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว

4.2 นโยบายเศรษฐกิจของจีน

4.2.1 นโยบายสำคัญด้านเศรษฐกิจของจีน มีรายละเอียด ดังนี้ (กระทรวงการต่างประเทศ, 2549)

- 1) ยึดมั่นการกระตุ้นอุปสงค์ของตลาดภายในประเทศต่อไป
- 2) ดำเนินนโยบายการคลังในเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง เพื่อยึดเป็นยุทธศาสตร์ระยะยาวของประเทศ รวมทั้งรักษาเสถียรภาพของค่าเงินหยวน
- 3) เร่งปรับโครงสร้างด้านการเกษตร การปฏิรูปชนบท และการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร
- 4) เร่งปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ในเชิงยุทธศาสตร์ โดยเน้นการพัฒนา ด้านเทคโนโลยีแก่วิสาทกิจจีน ยกกระดับมาตรฐานเทคโนโลยีการผลิต พัฒนาด้านการศึกษา เพื่อเสริม

สร้างศักยภาพบุคคล และใช้โอกาสที่จีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ขยายการติดต่อและร่วมมือกับต่างประเทศมากขึ้น

5) ปรับเปลี่ยนการบริหารงานด้านเศรษฐกิจของภาครัฐ เพื่อความเป็นเอกภาพของนโยบายและความโปร่งใส ซึ่งจะยกระดับการทำงานให้สอดคล้องกับหลักสากล รวมทั้งฝึกฝนอบรมบุคลากรที่เชี่ยวชาญในกฎหมายและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

6) พัฒนาภาคตะวันตก เพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างการพัฒนาและมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนทางภาคตะวันออก และตะวันตก

7) พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และอุตสาหกรรมไฮเทค เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน และเพิ่มมูลค่าของสินค้า

8) จีนมีนโยบายเปิดกว้างด้านตลาดหลักทรัพย์ โดยนักลงทุนต่างชาติที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสามารถยื่นขอใบอนุญาต Qualified Foreign Institutional Investor: QFII จากคณะกรรมการกำกับและดูแลตลาดหลักทรัพย์จีน (China Securities Regulatory Commission: CSRC) โดยนโยบายดังกล่าวเริ่มใช้อย่างเป็นทางการเมื่อปลายปี 2545

ในปัจจุบันตลาดหุ้นและตลาดพันธบัตรจีนมีมูลค่าการลงทุนสูงถึง 500,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเดิมสงวนไว้สำหรับนักธุรกิจจีนเท่านั้น การเปิดตลาดจึงเปรียบเสมือนการเปิดโอกาสในการลงทุนที่มีมูลค่าสูงให้แก่ักลงทุนต่างชาติ ขณะเดียวกัน จะช่วยระดมทุนใหม่ ๆ และสร้างความชำนาญให้แก่ตลาดหลักทรัพย์จีน และกระตุ้นให้เกิดแรงซื้อขายในตลาดหุ้น

4.2.2 นโยบายการค้าระหว่างประเทศ

นโยบายการค้าระหว่างประเทศของจีน คือ มีการเปิดกว้างของระบบเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถขยายการเติบโตด้านการค้ากับต่างประเทศได้ โดยเฉพาะการส่งออกให้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องมั่นคง และดำเนินนโยบายการนำเข้าให้ขยายตัวในสัดส่วนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับการขยายตัวด้านส่งออก ขจัดระบบการผูกขาดด้านการค้า โดยบริษัทของรัฐให้ลดลง มีการกระจายอำนาจด้านการค้าระหว่างประเทศให้หน่วยงานต่างๆมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างภาวะการแข่งขันในตลาดการค้าให้มีศักยภาพมากขึ้น

1) เร่งขยายการเปิดเสรี พัฒนาการค้าระหว่างประเทศ ชำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบวินัยของการค้าระหว่างประเทศ ค้ำครองสิทธิประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบการค้าระหว่างประเทศ และส่งเสริมการพัฒนาอย่างมั่นคงของเศรษฐกิจการค้าต่างประเทศ

2) ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศด้วยการเข้าเป็นภาคีหรือสมาชิกของข้อตกลงการค้า และเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ข้อตกลงว่าด้วยพิกัดศุลกากร หรือข้อตกลงเสรีทางการค้า เป็นต้น รวม

ทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรเศรษฐกิจระดับภูมิภาคภายใต้หลักแห่งความเสมอภาคและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

3) ให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ หรือการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่งกับภาคีหรือสมาชิกอื่นใดภายใต้ข้อตกลงหรือสนธิสัญญา หรือให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติหรือการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่งแก่อีกฝ่ายหนึ่งภายใต้หลักแห่งความเสมอภาคและการศรัทธภาพ

4) ประเทศหรือเขตภูมิภาคใดๆ ใช้มาตรการเลือกปฏิบัติหรือห้ามหรือในลักษณะอื่นใดในทำนองเดียวกันในการทำการค้ากับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนย่อมมีสิทธิที่จะใช้มาตรการในลักษณะเดียวกันกับประเทศหรือเขตภูมิภาคนั้นๆ ได้ตามสภาพแห่งความเป็นจริง

5) กำหนดให้สินค้าบางประเภทอยู่ภายใต้การควบคุมการค้าโดยรัฐวิสาหกิจ การนำเข้าหรือส่งออกซึ่งสินค้านี้ดังกล่าว รัฐวิสาหกิจที่ได้รับอนุญาตเท่านั้นจึงจะสามารถประกอบการได้เว้นแต่กรณีที่รัฐบาลอนุญาตไว้เป็นพิเศษให้สินค้านี้ดังกล่าวบางจำพวกหรือบางจำนวนสามารถนำเข้าหรือส่งออกได้โดยรัฐวิสาหกิจที่ไม่ได้รับอนุญาต

6) ให้ใช้ระบบใบอนุญาตหรือระบบโควตาในการควบคุมสินค้าประเภทที่ถูกจำกัดการนำเข้าหรือส่งออก และใช้ระบบใบอนุญาตในการควบคุมเทคโนโลยีประเภทที่ถูกจำกัดการนำเข้าหรือส่งออก การนำเข้าหรือส่งออกซึ่งสินค้านี้ดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของสำนักนายกรัฐมนตรียและได้รับอนุญาตจากหน่วยงานกำกับการค้าระหว่างประเทศของสำนักนายกรัฐมนตรีย หรือจากหน่วยงานดังกล่าวร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องของสำนักนายกรัฐมนตรียก่อนเท่านั้น จึงจะทำการนำเข้าหรือส่งออกได้

7) ให้ประเมินคุณสมบัติของสินค้าเป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ การตรวจโรค การทดสอบ หรือการรับรองสินค้าเพื่อการนำเข้าหรือส่งออก ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายหรือข้อกำหนดของกฎระเบียบบริหารที่เกี่ยวข้อง

8) ให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศภายใต้แห่งบทบัญญัติของกฎหมายและข้อกำหนดของกฎระเบียบบริหารว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา กรณีที่มีการนำเข้าสินค้าที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาและเป็นภัยต่อความเป็นระเบียบวินัยของการค้าระหว่างประเทศ ให้หน่วยงานกำกับการค้าระหว่างประเทศของสำนักนายกรัฐมนตรียสามารถกำหนดมาตรการห้ามการนำเข้าสินค้าที่มีผู้การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นผู้ผลิตหรือจำหน่ายภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งได้

9) ห้ามมิให้มีพฤติกรรมอันเป็นการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมในการกำหนดราคาสินค้าต่ำกว่าปกติโดยไม่มีเหตุผล หรือการสมรู้ร่วมคิดในการประมูล หรือการโฆษณาด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือการให้สินบนทางการค้า เป็นต้น การดำเนินกิจการทางการค้าระหว่างประเทศอันเป็นการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ต้องถูกดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมาย หรือข้อกำหนดของกฎระเบียบบริหารที่เกี่ยวกับการป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม

10) ประเทศหรือเขตภูมิภาคใดที่นำเข้าสินค้าสู่ตลาดของจีนด้วยราคาที่ต่ำกว่าปกติอย่างไม่สมเหตุสมผลในลักษณะที่เป็นการทุ่มตลาด จนทำให้เกิดความเสียหายในสาระสำคัญหรือเป็นภัยคุกคามที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่อุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้วภายในประเทศ หรือทำให้เกิดอุปสรรคในสาระสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ภายในประเทศ รัฐบาลสามารถประกาศใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดเพื่อจัดหรือบรรเทาความเสียหาย ภัยคุกคาม หรืออุปสรรคนั้นๆ ได้

4.2.3 นโยบายการนำเข้า

จีนมีนโยบายที่ต้องการปกป้องอุตสาหกรรมการผลิตสำหรับวัตถุดิบบางประเภทที่จีนผลิตได้เอง รวมทั้งต้องการทำลายขบวนการลักลอบหนีภาษี และการนำเข้าที่ผิดกฎหมาย นอกจากนี้จีนยังต้องการจำแนกประเภทของผลิตภัณฑ์เพื่อสะดวกต่อการควบคุมยิ่งขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมให้ภาคการผลิตต่างๆ ของจีน มุ่งการผลิตสู่การผลิตสินค้าประเภทเทคโนโลยีชั้นสูง หรือผลิตสินค้าประเภทมูลค่าเพิ่มให้มากขึ้น

กฎระเบียบ และสิทธิด้านการค้า รัฐบาลจีนมีนโยบายการนำเข้าที่ค่อนข้างเข้มงวดเพื่อคุ้มครองและพัฒนาอุตสาหกรรม ภายในประเทศรวมทั้งส่งเสริมนโยบายทดแทนการนำเข้า เช่น มีการตั้งกำแพงภาษีในอัตราที่สูง การตั้งมาตรการการตรวจสอบอย่างเข้มงวดในแต่ละประเภทสินค้าและออกใบรับรองสินค้า ที่นำเข้าจากต่างประเทศส่วนด้านการส่งออกแม้รัฐบาลจะให้การสนับสนุน โดยให้สิทธิพิเศษด้านภาษีอากร แต่ก็ยังมีการควบคุมโดยส่งออกต้องขอใบอนุญาตส่งออก เช่นการส่งออกสินค้าที่มีการขาดแคลนในประเทศ สินค้าที่มีการจำกัดปริมาณการนำเข้าจากประเทศผู้นำเข้า และสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ โดยกำหนดกฎระเบียบในด้านการควบคุมและในด้านการส่งเสริมการนำเข้า-ส่งออก ดังนี้

1) การออกใบอนุญาตและโควต้า จีนใช้ระบบออกใบอนุญาตนำเข้าและส่งออก (import/export license) และโควต้าเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการควบคุมดุลการค้าและดุลการชำระเงินให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม รวมทั้งควบคุมการนำเข้าและส่งออกให้อยู่ในเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

2) ระบบใบอนุญาตการส่งออก โดยรัฐสภาได้มอบอำนาจ ให้กระทรวงการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่างประเทศ (Ministry of Foreign Trade and Economic Cooperation) ออกใบอนุญาตการส่งออก ซึ่งในทางปฏิบัติ Ministry of Foreign Trade and Economic Cooperation และสำนักงานคณะกรรมการความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และการค้าประจําฉนวนหรือเทียบเท่าร่วมกันบริหารระบบดังกล่าวผู้ส่งออกที่จดทะเบียนทำธุรกิจส่งออกจะได้รับใบอนุญาตให้ส่งออก สินค้ากลุ่มหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นถ้าจะทำการส่งออกสินค้าที่อยู่นอกกลุ่มที่ได้รับอนุญาตแล้วนั้น ต้องขอใบอนุญาตใหม่ในการส่งออกทุกครั้งด้านระบบโควต้าส่งออกจะใช้ในกรณีที่ประเทศนำเข้า ได้กำหนดโควต้าหรือเป็นการส่งออก สินค้าที่จีนขาดแคลนซึ่ง Ministry of Foreign Trade and Economic Cooperation ได้รับมอบอำนาจจากรัฐสภาในการจัดสรร โควต้า ส่วนหน่วยงานระดับฉนวนและเขตปกครองตนเองต่างๆ มีหน้าที่ดูแลให้มีการปฏิบัติตามที่หน่วยงานเหนือกำหนด

3) ระเบียบด้านการนำเข้า Ministry of Foreign Trade and Economic Cooperation และสำนักงานความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และการค้าต่างประเทศประจําฉนวนหรือเทียบเท่า ร่วมกันกำหนดกลุ่มสินค้าที่ต้องขอใบอนุญาตนำเข้า โดยในทางปฏิบัติหน่วยงานของ Ministry of Foreign Trade and Economic Cooperation ที่ตั้งอยู่ที่เมืองท่า จะทำการแทนรัฐบาลระดับฉนวนในการออกใบอนุญาตทั้งหมด

4.3 มาตรการด้านการค้าของประเทศจีน

กรมศุลกากร (THE GENERAL CUSTOMS ADMINISTRATION, GCA) มีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบด้านภาษีศุลกากรตามนโยบายของรัฐบาลกลาง โดยมีสำนักงานสาขาอยู่ ทุกฉนวนและด่านนำเข้าทุกแห่ง รวมทั้งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงปักกิ่ง หน้าที่ในการดูแลและควบคุมต่างๆ เช่น พืชหรือสัตว์ที่ต้องควบคุม โรค ยาที่ต้องทดสอบ เป็นต้น จะต้องมีใบรับรองจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยตรงมาประกอบการพิจารณาตรวจปล่อยสินค้าด้วย

ข้อกีดกันทางการค้าของจีนที่สำคัญคือ อัตราภาษีการนำเข้าสินค้าสูง ส่วนข้อจำกัดทางการค้าคือ ระบบการขนส่งสินค้ายังไม่สะดวก ระบบการเงินการธนาคารยังไม่เปิดกว้างและยังไม่เป็นระบบสากล อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของจีนยังมีความเสี่ยงสูง ระบบการค้าของจีนยังมีการดำเนินการ โดยรัฐ ข้อมูลระเบียบต่างๆ ในด้านการค้ากับต่างประเทศและภายในประเทศยังไม่โปร่งใส

4.3.1 มาตรการทางภาษีและมิใช่ภาษี

จีนพยายามกีดกันการนำเข้าโดยใช้มาตรการทั้งที่เป็นมาตรการทางภาษีและมิใช่ภาษีในการกีดกันการนำเข้าสินค้าต่างชาติ

1) อัตราภาษีศุลกากรและมาตรการทางภาษีอื่นๆ (Tariff and Taxes)

การกำหนดอัตราภาษีศุลกากรโดยทั่วไปจัดว่าสูงมากถึงแม้ว่ารัฐบาลจีนจะได้ประกาศลดอัตราภาษีศุลกากรลงบ้างแล้วก็ตาม อุปสรรคด้านภาษีในการส่งออกไปจีนยังคงมีอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากสินค้าทุกรายการนำเข้าจีนต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) นอกจากนี้สินค้านำเข้าบางรายการต้องเสียภาษีบริโภค (Consumption Tax) อีกด้วย

นอกจากภาษีที่สูงแล้วยังพบว่าระบบศุลกากรของจีนมีความซับซ้อนและยังไม่มีความเป็นสากลที่เพียงพอ โดยรัฐบาลกลางของจีนได้มอบอำนาจให้รัฐบาลท้องถิ่นในการเรียกเก็บภาษีศุลกากรและภาษีต่างๆ เอง ดังนั้นท่าเรือนำเข้าแต่ละแห่งจึงจัดเก็บภาษีและค่าบริการท่าเรือในอัตราที่แตกต่างกันถึงแม้ว่าจะเป็นสินค้าชนิดเดียวกันก็ตาม

2) มาตรการกีดกันการนำเข้าที่ไม่ใช่ระบบภาษี (Non-Tariff Measures: NTMS)

ส่วนมากจะเป็นมาตรการที่กำหนดโดย คณะกรรมการเศรษฐกิจและการค้าแห่งรัฐ (State Economic and Trade Commission: SETC) คณะกรรมการวางแผนแห่งรัฐ (State Planning Commission: SPC) และกระทรวงการค้าต่างประเทศและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Ministry of Foreign Trade and Economic Cooperation: MOFTEC)

มาตรการกีดกันการนำเข้าที่ไม่ใช่ระบบภาษี ได้แก่ โควตาการนำเข้าและมาตรการควบคุมการนำเข้าอื่นๆ ซึ่งระดับการบังคับใช้นั้นขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างรัฐบาลกลางกับกระทรวงต่างๆ หน่วยงานทางการค้าของรัฐและบริษัททางการค้า การกำหนดโควตาโดยทั่วไปพบว่ายังไม่ชัดเจนในเรื่องของปริมาณหรือมูลค่าของสินค้าที่อนุญาตให้นำเข้าภายใต้ระบบโควตา

นอกจากระบบโควตาแล้วยังมีระบบใบอนุญาตนำเข้าสินค้าและมีสินค้านำเข้าบางชนิดที่การนำเข้าถูกกำหนดให้อยู่ภายใต้การควบคุมของทั้งระบบ โควตาและระบบใบอนุญาตพร้อมๆ กัน การนำเข้าในจีนนั้นรัฐบาลจีนจะอนุญาตให้นำเข้าได้เฉพาะบริษัทที่มีสิทธิทางการค้า (Trading Rights) เท่านั้น นอกจากนี้สินค้านำเข้าบางชนิดที่มีมูลค่าทางการค้าสูงรัฐจะเป็นผู้ผูกขาดการนำเข้าแต่เพียงผู้เดียว

ระบบมาตรฐานสินค้าและมาตรฐานการตรวจสอบสินค้าเป็นอีกระบบที่จีนนำมาใช้เป็นมาตรการกีดกันการนำเข้า ส่วนใหญ่แล้วระบบเหล่านี้ในเชิงปฏิบัติยังมีความซับซ้อนและขาดความโปร่งใสมาก มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าที่แตกต่างกันมากสำหรับสินค้าแต่ละชนิด นำเข้าจากแต่ละประเทศ และมาตรฐานส่วนใหญ่จะสูงและแตกต่างกันมากสำหรับสินค้าชนิดเดียวกันที่

ผลิตภายในประเทศ นอกจากนี้มาตรฐานที่จีนกำหนดยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากลที่ใช้กันอยู่ทั่วโลก

ในส่วนของมาตรการการนำเข้าสินค้าเกษตรของจีน หลังจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก ซึ่งโดยสรุปของมาตรการดังกล่าวมีประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

สินค้าเกษตรภายใต้ระบบโควต้าที่มีการกำหนดกฎเกณฑ์การขอโควต้าไว้แล้ว ประกอบด้วย ข้าวสาลี, ข้าวโพด, ข้าว, น้ำมันถั่วเหลือง, น้ำมันปาล์ม, ฝ้าย และ ยางพารา ทั้งนี้จะมีการแบ่งสรรโควต้าการนำเข้าให้หน่วยงานของรัฐ (State-run trade quota) ส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งมีการจัดสรรให้แก่หน่วยงานที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state-run trade quota) เป็นผู้นำเข้า อย่างไรก็ตาม โควต้าในส่วนหลังนอกจากจะเป็นภาคเอกชนที่มีสิทธิการค้า (Trading right) แล้วยังอาจจะมีการจัดสรรเพิ่มเติมให้กับหน่วยงานของรัฐได้อีกด้วย ทั้งนี้การนำเข้าผ่าน บริษัทนำเข้าและส่งออกข้าวพืช น้ำมัน และอาหารสัตว์ (China National Cereals, Oils and Foodstuffs Import and Export Corporation : COFECO) จะถูกยกเลิกภายหลังปี 2548 เป็นต้นไป ซึ่งในกรณีของข้าวมี โควต้ารวมที่ประกาศในปี 2545 มีจำนวน 3.99 ล้านตัน

ในส่วนของกฎระเบียบทั่วไปสำหรับการนำเข้าสินค้าเกษตรที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. กฎระเบียบการนำเข้าอยู่ภายใต้ชื่อกฎหมาย Foreign Trade Laws of the People 's Republic of China และ Administrations on Import and Export Cargoes of the People 's Republic of China

2. ภาษีโควต้า (tariff quota) สำหรับการนำเข้าสินค้าเกษตรเป็น global quotas

3. ภาษีโควต้าสำหรับการนำเข้าสินค้าเกษตรจะอยู่ภายใต้การบริหารของ สำนักงานวางแผนและพัฒนาแห่งชาติจีน (State Development and Planning Commission : SDPC) โดย SDPC จะจัดตั้งตัวแทนของทางการ (Entrusted Authorities) เพื่อที่จะดูแลขั้นตอนดังนี้

ก. รับแบบฟอร์มการยื่นขอโควต้าการนำเข้าและเสนอต่อ SDPC

ข. รับข้อเสนอแนะต่าง ๆ และเสนอต่อ SDPC

ค. ตรวจสอบผู้ยื่นขอโควต้าว่าเป็นไปตามหลักการและข้อกำหนดหรือไม่

ง. แจ้งต่อผู้ยื่นขอโควต้า หากจะต้องมีการแก้ไข หรือเพิ่มเติมในใบอนุญาต

จ. แจ้งผลการพิจารณาโควต้าต่อผู้ยื่นขอ ซึ่งพิจารณาโดย SDPC

ฉ. ให้ ใบอนุญาตนำเข้าสินค้าเกษตร (Permit of Tariff Quota for Agricultural Imports) เมื่อได้รับอนุมัติ

4. การอนุญาตการนำเข้าสินค้าเกษตรในระบบภาษีโควต้า แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ Type A เป็นภาษีโควต้าของการค้าแบบปกติ (Ordinary Trade) ซึ่งรวมการนำเข้าทั่วไป การแลกเปลี่ยนทาง

การค้า (Barter trade) การค้าปริมาณน้อยที่ผ่านชายแดน การช่วยเหลือระหว่างประเทศและการบริจาค ส่วน Type B เป็นการค้านำเข้าเพื่อผลิตและจำหน่าย (Processing Trade) โดยสินค้านำเข้าเพื่อ Tariff maintain storage tariff maintain zone หรือ export processing zone ไม่ต้องขอใบอนุญาตโควตาการนำเข้าสินค้าเกษตร

4.3.2 ข้อตกลงทางการค้าที่สำคัญ

ประเทศไทยและจีนข้อตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2546 โดยรัฐบาลไทยและจีน ได้ลงนามในข้อตกลงเร่งลดภาษีศุลกากรสินค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีนให้เหลือร้อยละศูนย์ รายการสินค้าที่ครอบคลุมในข้อตกลงนี้ ได้แก่ สินค้าผักและผลไม้ตามพิกัดศุลกากร HS 07-08 รวมทั้งสิ้น 116 รายการ (พิกัด 6 หลัก) และมีผลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546

ข้อตกลงเร่งลดภาษีฯ(หรือที่คนไทยทั่วไปนิยมเรียกว่าเอฟทีเอไทย-จีน) ข้างต้นเป็นการดำเนินการภายใต้แนวคิดการเปิดเสรีในบางสาขาที่มีความพร้อมก่อน (Early Harvest) ตามมาตรา 6 ของความตกลงจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน หรือที่เรียกว่า”เอฟทีเอ อาเซียน-จีน” (สิงคโปร์ได้เข้าร่วมในความตกลงเร่งลดภาษีด้วยและเริ่มลดภาษีระหว่างกันเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2548) การเปิดเสรีในบางสาขาที่มีความพร้อมก่อนการเปิดเสรีสินค้าในกลุ่มพิกัด HS 01-08 (ซึ่งได้รวมรายการผักและผลไม้ พิกัด HS 07-08 ไว้ด้วย) ก่อนที่จะมีการเปิดเสรีอย่างเต็มรูปแบบต่อไปภายในปี 2553 ซึ่งการเปิดเสรีดังกล่าวได้เริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547

4.4 ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า

การจัดจำหน่ายและการกระจายตัวของสินค้าไทยจีน สามารถแบ่งตามกลุ่มสินค้าหลักๆ ได้ดังนี้

4.4.1 กลุ่มสินค้าเกษตร เช่น ข้าว ยางพารา ผลไม้สดและแห้ง มีการนำเข้าโดยใช้วิธีขนส่งที่แตกต่างกันไป เช่น ผลไม้ที่ส่วนใหญ่ผลิตทางภาคเหนือของไทยจะทำการขนส่งผ่านทางท่าเรือฮองกง ท่าเรือหวังปู และท่าเรือที่เซินเจิ้นในมณฑลกว่างตุง นอกจากนั้นยังมีการนำเข้าทางแม่น้ำโขงโดยผ่านทางท่าเรือซือเหมา การนำเข้าทางชายแดน จะเข้าทางด่านแล้วในเขตปกครองตนเองสิบสองปันนา

ในส่วนของผลไม้สดบางส่วน เช่น ลำไย มังคุด ใช้วิธีขนส่งทางอากาศจากเชียงใหม่และกรุงเทพฯ ไปยังนครคุนหมิง และจำหน่ายในคุนหมิงและ เมืองใหญ่ต่างๆรอบคุนหมิง สำหรับกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อค่อนข้างสูง

การส่งออกยางของไทยไปยังจีนส่วนใหญ่จะไปขึ้นท่าที่ เชียง ไซ้ ชิงเต่า (ซึ่งเป็นท่าเรือขนส่งยางไปยังซานตงที่ได้โควตาการนำเข้ายางจำนวนมากเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมรถยนต์) เจียงตู และต้าเหลียน (มีโรงงานของกูดเยียร์) โดยบางส่วนไปที่เซี่ยเหมิน

4.4.2 อาหารทะเล เช่น กุ้งและปลาแซ่แข็ง นิยมขนส่งจากท่าเรือคลองเตยและแหลมฉบัง จากไทยเข้าสู่ท่าเรือฮ่องกงเพื่อขนส่งเข้าสู่นครกุนหมิงและเมืองธุรกิจการค้าต่างๆ

4.4.3 สินค้าวัตถุดิบ เช่น พลาสติกและผลิตภัณฑ์ นำเข้าจากไทย โดยขนส่งจากท่าเรือคลองเตยและแหลมฉบัง ผ่านทางท่าเรือฮ่องกง และท่าเรือเซินเจิ้นในมณฑลกว่างตุงแล้วส่งเข้าโรงงานในแหล่งอุตสาหกรรมที่นครกุนหมิง และจูสง

4.4.4 สินค้าอุปโภคบริโภค เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า อาหารสำเร็จรูป เสื้อผ้า เป็นต้น ส่วนใหญ่นิยมนำเข้าผ่านทางบริษัทการค้าในเมืองกว่างโจวมณฑลกว่างตุง

4.5 สถานะการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน

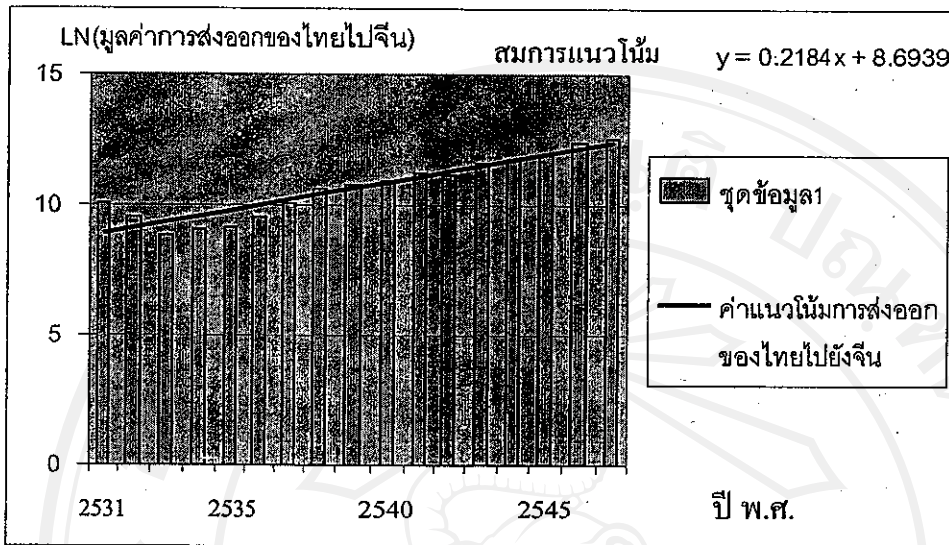
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2547 การส่งออกจาก ไทยไปยังจีนมีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น สามารถดูได้จากตารางที่ 4.1 และแผนภูมิรูปภาพที่ 4.1 จะเห็นได้ว่า เมื่อนำข้อมูลการส่งออกของไทยไปยังประเทศจีนมาคำนวณค่าแนวโน้มอัตราการขยายตัวของการส่งออก โดยใช้สมการถดถอยเชิงเส้นในการประมาณค่าแนวโน้ม พบว่า การส่งออกของไทยไปยังประเทศจีนมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 21 ต่อปี

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงมูลค่าการส่งออกจากไทยไปประเทศจีน

ปี พ.ศ.	มูลค่าการส่งออกไทยไปจีน (ล้านบาท)	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)
2531	24,017	-
2532	13,899	-42.13
2533	6,815	-50.97
2534	8,555	25.53
2535	9,801	14.56
2536	13,636	39.13
2537	23,336	71.13
2538	40,868	75.13
2539	47,370	15.91
2540	55,495	17.15
2541	72,844	31.26
2542	70,570	-3.12
2543	113,278	60.52
2544	127,205	12.29
2545	152,592	19.96
2546	236,058	54.7
2547	285,752	21.05

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2547)

รูปภาพที่ 4.2 แสดงค่าแนวโน้มการส่งออกของไทย ไปจีน

ที่มา : คำนวณจากตารางที่ 4.1

ในช่วงปี 2543-2547 การค้าระหว่างไทยกับจีน มีมูลค่าการค้ารวม ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ซึ่งไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับจีนมาตลอด แต่ที่น่าสังเกตคือในปี 2546 ไทยมีการขาดดุลการค้ากับจีนลดลงอย่างมาก และมีการขยายตัวของการส่งออกอย่างมากเช่นกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในปลายปี 2546 ไทยได้มีการเปิดการค้าเสรีกับจีนในสินค้าผักและผลไม้ (พิกัดศุลกากร 07 และ 08) แต่อย่างไรก็ตามในปี 2547 ประเทศไทยก็กลับมาขาดดุลการค้ากับประเทศจีนอย่างมหาศาล (ตารางที่ 4.2)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2547 การขยายตัวทางเศรษฐกิจของจีนสูงกว่าร้อยละ 9 ต่อปี โดยปัจจัยหลักที่ทำให้เศรษฐกิจจีนขยายตัวได้แก่ การลงทุนในภาคอสังหาริมทรัพย์ การขยายตัวของอุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรม โลหะและเครื่องจักรกล อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ การค้าระหว่างประเทศ และการขยายตัวของสินเชื่อในระบบสถาบันการเงิน เมื่อเศรษฐกิจจีนมีการขยายตัวสูงส่งผลให้ภาคการผลิตต่าง ๆ ขยายตัวตาม ทำให้ความต้องการนำเข้าสินค้าด้านปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น จีนจึงมีการนำเข้าสินค้าจากเอเชียและไทยเพิ่มขึ้น มูลค่าการค้าระหว่างไทยจีนในปี 2547 เท่ากับ 615,414 ล้านบาท โดยแบ่งเป็นมูลค่าการส่งออกของไทย 285,752 ล้านบาท และการนำเข้าของไทย 329,662 ล้านบาท ประเทศไทยขาดดุลการค้า 43,909 ล้านบาท เนื่องจากไทยส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ส่วนประเทศจีนส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามปัจจุบันจีนเป็นตลาดสำคัญอันดับสามของไทยรองจากสหรัฐฯ และญี่ปุ่น โดยในปี 2547 ไทยส่งออกสินค้า ไปจีนมูลค่า 285,752 ล้านบาท เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 21 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2546

สินค้าสำคัญที่ไทยนำเข้าจากจีน ได้แก่ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ เคมีภัณฑ์ ผ้าเส้น เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์ แผงวงจรไฟฟ้า เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด เป็นต้น (ตารางที่ 4.3)

สินค้าสำคัญที่ไทยส่งออกไปจีน ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เม็ดพลาสติก ยางพารา น้ำมันดิบ เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง แผงวงจรไฟฟ้า เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ ก๊าซปิโตรเลียมเหลว เป็นต้น (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.2 การค้าระหว่างประเทศไทย-จีน ปี 2543-2547

ปี	มูลค่า (ล้านบาท)				อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	
	การค้ารวม	การส่งออก	การนำเข้า	ดุลการค้า	การส่งออก	การนำเข้า
2543	248,978	113,278	135,700	-22,422	-	-
2544	292,265	127,205	165,060	-37,855	21.3	21.6
2545	364,298	152,592	211,707	-59,115	20.0	28.3
2546	487,129	236,058	251,072	-15,014	54.7	18.6
2547	615,414	285,752	329,662	-43,909	21.1	31.3

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

ตารางที่ 4.3 โครงสร้างสินค้านำเข้าของไทยจากจีน ปี 2543-2547

รายการ	มูลค่า : ล้านบาท					อัตราการขยายตัว :			
	2543	2544	2545	2546	2547	2544	2545	2546	2547
1 เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	19,476	31,462	45,321	49,659	59,990	61.5	44.1	9.57	20.8
2 เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	22,133	29,824	43,560	48,073	48,897	34.8	46.1	10.4	1.71
3 เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	4,882	2,412	3,117	4,147	23,610	-51	29.2	33.1	469
4 เคมีภัณฑ์	9,725	12,789	14,106	15,487	21,852	31.5	10.3	9.79	41.1
5 เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	5,916	6,554	10,589	14,170	21,265	10.8	61.6	33.8	50.1
6 ผ้าผืน	10,735	11,653	12,644	13,233	15,441	8.56	8.5	4.66	16.7
7 สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์	5,111	4,017	4,413	7,776	14,063	-21	9.87	76.2	80.9
8 เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน	6,441	7,393	8,359	9,661	13,138	14.8	13.1	15.6	36
9 เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด	3,695	4,745	4,651	6,435	9,166	28.4	-1.97	38.4	42.4
10 แผงวงจรไฟฟ้า	4,316	3,613	4,547	5,293	8,092	-16	25.8	16.4	52.9
รวม 10 รายการ	92,429	114,460	151,306	173,934	235,513	23.8	32.2	15	35.4
อื่นๆ	43,271	50,600	60,401	77,138	94,148	16.9	19.4	27.7	22.1
มูลค่ารวม	135,700	165,060	211,707	251,072	329,662	21.6	28.3	18.6	31.3

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

ตารางที่ 4.4 โครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยไปยังจีน ปี 2543-2547

รายการ	มูลค่า : ล้านบาท					อัตราการขยายตัว :			
	2543	2544	2545	2546	2547	2544	2545	2546	2547
เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วน ประกอบ	17,301	22,484	25,342	47,460	61,010	30	12.7	87.3	28.6
ยางพารา	12,028	12,041	15,382	29,775	31,417	0.11	27.7	93.6	5.51
เม็ดพลาสติก	8,039	9,713	12,416	16,081	22,760	20.8	27.8	29.5	41.5
เคมีภัณฑ์	3,955	4,591	8,612	12,967	14,558	16.1	87.6	50.6	12.3
ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	1,235	5,497	5,895	7,059	11,322	345	7.24	19.8	60.4
น้ำมันดิบ	2,479	1,286	6,170	14,593	11,042	-48	380	137	-24.3
แผงวงจรไฟฟ้า	6,268	6,236	6,145	8,474	9,086	-0.5	-1.45	37.9	7.23
ข้าว	4,841	3,634	4,457	3,994	9,005	-25	22.6	-10	125
ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้	1,042	2,000	3,988	5,776	8,392	91.9	99.5	44.8	45.3
น้ำมันสำเร็จรูป	5,754	5,709	6,874	5,177	7,495	-0.8	20.4	-25	44.8
รวม 10 รายการ	62,942	73,189	95,280	151,355	186,088	16.3	30.2	58.9	23
อื่นๆ	50,336	54,017	57,312	84,703	99,666	7.31	6.1	47.8	17.7
มูลค่ารวม	113,278	127,205	152,592	236,058	285,754	12.3	20	54.7	21.1

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

4.5.1 สินค้าเกษตรส่งออกของไทยไปยังประเทศจีน

สินค้าเกษตรส่งออกของไทยไปยังประเทศจีนมีความสำคัญมาก เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่มีความต้องการบริโภคมาก แม้ว่าจีนจะสามารถผลิตสินค้าเกษตรบางอย่างได้ แต่ก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนในประเทศ จึงมีการนำเข้าสินค้าเกษตรจำนวนมากจากต่างประเทศ ดังนั้นประเทศจีนจึงเป็นตลาดส่งออกสินค้าเกษตรขนาดใหญ่ของไทย จากตารางที่ 4.5 จะเห็นได้ว่าโดยการส่งออกสินค้าเกษตร เมื่อเทียบกับการส่งออกสินค้าทั้งหมดที่ไทยส่งออกไปยังจีน มีค่าประมาณร้อยละ 20 ซึ่งมากเป็นอันดับสองรองจากสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 65 เมื่อเทียบกับการส่งออกสินค้าทั้งหมดที่ไทยส่งออกไปยังจีน

จากตารางที่ 4.6 จะเห็นได้ว่า มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทยไปยังประเทศจีนขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ในปี 2547 สินค้าเกษตรส่งออกทั้งหมดมีมูลค่า 57,280 ล้านบาท ซึ่งขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2546 ถึงร้อยละ 23.37 โดยสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูงสุด 20 อันดับแรกในปี 2547 ได้แก่ ยางพารา, ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง, ข้าว, ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง, ปลาสด แช่เย็น แช่แข็ง, กุ้งสดแช่เย็น แช่แข็ง, ปลาหมึกสดแช่เย็น แช่แข็ง, สัตว์น้ำจำพวก ครัสตาเซีย, เมล็ดผัก, พืชน้ำมัน, ถั่วเหลือง, สินค้าปศุสัตว์อื่น ๆ, ใบยาสูบ, เนื้อปลาสดแช่เย็นแช่แข็ง, กระจุกสัตว์และขนสัตว์ปีก, ครั้ง, ตะพาน้ำ, ไข่สดแช่เย็นแช่แข็ง, ผักสดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง และ เครื่องเทศและสมุนไพร ซึ่งสินค้าเกษตร 20 อันดับแรกนี้คิดเป็นร้อยละ 99 ของมูลค่าสินค้าเกษตรส่งออกทั้งหมดของไทยไปยังจีน

ตารางที่ 4.5 ตารางแสดงโครงสร้างการส่งออกสินค้าไทยไปยังประเทศจีน

รายการ	มูลค่า : ล้านบาท					สัดส่วน : ร้อยละ				
	2543	2544	2545	2546	2547	2543	2544	2545	2546	2547
รวมทั้งสิ้น	113,278.1	127,205.2	152,591.7	236,057.8	285,753.8	100	100	100	100	100
1. สินค้าเกษตรกรรม (ถัสดัร, ประมง)	22,875.9	25,443.0	29,507.5	46,428.1	57,280.5	20.19	20.00	19.34	19.67	20.05
2. สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร	1,528.5	5,461.7	2,892.5	3,485.8	4,297.6	1.35	4.29	1.9	1.48	1.5
3. สินค้าอุตสาหกรรม	70,582.4	81,039.7	100,632.7	158,669.1	195,969.8	62.31	63.71	65.95	67.22	68.58
4. สินค้าแร่และเชื้อเพลิง	17,501.9	14,040.8	17,890.5	26,045.0	27,039.5	15.45	11.04	11.72	11.03	9.46
5. อื่น ๆ (ธุรกรรมพิเศษ เช่น ของที่ออกไปกับตน)	789.4	1,219.9	1,668.4	1,429.7	1,166.4	0.70	0.96	1.09	0.61	0.41

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงสินค้าเกษตรส่งออกจากไทยไปจีนตั้งแต่ปีพ.ศ. 2543-2547

รายการ	มูลค่า : ล้านบาท					อัตราการขยาย ตัวเฉลี่ย 4 ปี (ร้อยละ)	
	2543	2544	2545	2546	2547		
1	ยางพารา	12,027	12,041	15,381	29,775	31,416	31.74
2	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	1,235	5,496	5,894	7,058	11,321	108.09
3	ข้าว	4,840	3,633	4,456	3,994	9,005	28.20
4	ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง	901	1,382	1,486.5	2,822	2,924	38.58
5	พลาสติก แช่เย็น แช่แข็ง	1,023	328	349.9	481	701	5.45
6	กุ้งสดแช่เย็น แช่แข็ง	1,900	1,401	516.9	690	638	-15.83
7	ปลาหมึกสดแช่เย็น แช่แข็ง	312	280	332.6	312	397	7.36
8	สัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย	16	109	223.1	170	180	159.85
9	เมล็ดพืชและสปอร์ที่ใช้สำหรับการเพาะปลูก	82	65	90.7	86	100	7.51
10	พืชน้ำมัน	-	0	0.8	6	92	501.50
11	กล้วยไม้	13	38	57.3	80	71	65.46
12	สินค้าปศุสัตว์อื่น ๆ	99	11	65.2	93	62	97.12
13	ใบยาสูบ	40	88	19.3	13	53	77.92
14	เนื้อพลาสติกแช่เย็น แช่แข็ง	16	29	23.8	20	44	41.32
15	กระดูกสัตว์และขนสัตว์ปีก	-	3	23.5	28	30	136.24
16	ครึ่ง	22	44	9.2	10	28	52.68
17	ตะพานน้ำ	82	27	86.4	39	26	14.63
18	ไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง	133	270	311.6	520	21	22.32
19	ผักสดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง	14	9	3.4	18.8	14	82.72
20	เครื่องเทศและสมุนไพร	2.5	8	9.8	8.6	14	79.54
มูลค่ารวมสินค้า 20 รายการ		22,765	25,273	29,343	46,230	57,146	27.07
สินค้าอื่นๆ		110	169	164.3	197	134	9.78
มูลค่ารวมทุกสินค้า		22,875	25,443	29,507	46,428	57,280	26.98

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

สรุปได้ว่า จีนเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลก มีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 4 ของโลก รองจากรัสเซีย แคนาดา และสหรัฐอเมริกา มีผลิตภัณฑ์มวลรวม (จีดีพี) ที่วัดด้วยอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity: PPP) โตเป็นอันดับ 2 รองจากสหรัฐอเมริกา และมีทุนสำรองต่างประเทศมากเป็นอันดับ 2 รองจากญี่ปุ่น ทำให้ประเทศจีนถูกจับตามองในฐานะตลาดที่สำคัญของโลก

ตั้งแต่จีนปฏิรูปเศรษฐกิจและดำเนินนโยบายเปิดประเทศ จีนไม่เพียงเป็นประเทศส่งออกรายใหญ่ของโลก แต่ยังเป็นประเทศนำเข้าสินค้ารายใหญ่อีกด้วย การขยายตัวด้านการค้าต่างประเทศของจีนนอกจากจะเป็นประโยชน์กับจีนเองแล้ว ยังสร้างประโยชน์ให้กับประเทศคู่ค้าอีกด้วย โดย 70% ของสินค้าจีนที่ส่งออกไปยังสหรัฐฯ ญี่ปุ่น และอียู เป็นสินค้าใช้แรงงานราคาถูก ขณะที่สินค้าที่จีนนำเข้าจากประเทศดังกล่าวเป็นสินค้าทุน เทคโนโลยีและการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะ 5 ปี (2549-2553) ฉบับที่ 11 ของจีน รัฐบาลจีนจึงจะยังคงใช้มาตรการส่งเสริมการส่งออกและนำเข้า เพื่อรักษาการขยายตัวด้านการค้า รวมทั้งสนับสนุนภาคเอกชนหาซื้อแหล่งซัพพลายจากตลาดโลก พร้อมๆ กับหันมาใช้ประโยชน์ด้านพลังงาน วัตถุดิบ สินค้าไฮเทค และอุปกรณ์ที่ทันสมัยมากขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม ประเทศจีนย้ำเสมอว่า นโยบายเศรษฐกิจต่างประเทศของจีนคือ “เปิดกว้าง” ไม่ใช่ “เปิดเสรี” ดังนั้นในด้านการค้ากับต่างประเทศ จีนจึงเปิดกว้างเฉพาะคู่ค้าที่ตนสนใจแต่คู่ค้าที่ตนไม่สนใจยังไม่เปิดกว้างมากนักทำให้ต่างประเทศยังส่งออกไปประเทศจีนได้น้อยมาก

อย่างไรก็ตามการค้าระหว่างไทยกับจีนก็ยังคงมีการขยายตัวเรื่อยมา โดยที่ไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับจีนมาตลอด สำหรับสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปจีน 5 อันดับแรก คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เม็ดพลาสติก ยางพารา น้ำมันดิบ และเคมีภัณฑ์ ส่วนสินค้านำเข้าจากจีน 5 อันดับแรก คือ เครื่องจักรไฟฟ้า และส่วนประกอบ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ

ในส่วนสินค้าเกษตรส่งออกของไทยไปยังจีนนั้นมีการขยายตัวขึ้นทุกปี โดยสินค้าเกษตรส่งออกที่มีมูลค่าสูงสุด 5 อันดับแรก คือ ยางพารา ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ข้าว ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง และพลาสติก แช่เย็น แช่แข็ง